

ACC. N:R M. 16696: 1-4.

Landskap: Småland ..... Upptecknare: Elisabeth Lundin
Härad: S. Möre ..... Berättare: Fredrik Johansson
Socken: Ljungbyholms storkommun Berättarens yrke: f.d. lantbrukare
Uppteckningsår: 1965 ..... Född år 1889 i Råby, Ljungbyholm

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

När den nya tiden kom till bygden. s. 1-4.

LUF 73

Skriv endast på denna sida.

ACC. N:R M. 16696:1.

När den nya tiden kom till bygden.

Råby gård såldes till kölby under kristiden på 1800-talet. Här har i regel funnits 1 - 2 drängar, en till lagården och en till stallet. Drängarna och dagsverkare bodde i ett särskilt hus, och åt i köket. I lön hade de mat och logi + pengar. Det var bara statare som fick lön i natura, och det upphörde efter mörekonflikten (1929). Här har aldrig förekommit något särskilt umgänge mellan stads- och lantbefolkningen, man bara handlar i stan. Inte heller har bönder och herrskap umgåtts med varandra. Bönderna var för sig och herrskapet för sig. Men prästerna var tillsammans med både herrskap och bönder. De var mera "folkliga".

Andelsföreningar började bildas 1897 el. 1898, samtidigt som mejerier och järnväg kom. Någon tjurförening har inte funnits i Råby, men fanns i Ljungbyholm. I Råby bildades en tröskförening 1910. Det var Elof Johansson, min far, och några andra här, samt en del i Ljungbyholm som ordnade det. Den var bara för oss själva, och var inte någon inregistrerad förening.

För jordbruksförbättringar har här inte funnits några speciella föregångsmän. De stora gårdarna här har kanske varit en aning moder-nare men i stort sett har utvecklingen varit ungefär samtidig.

Förbättringarna kom igång ungefär samtidigt som mejerierna bildades (-98), i samband med att konsulenter for omkring och upplyste bönder-

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:R M. 16696:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

na. T. ex. en lärare vid Högalid var konsulent. De lämnade upplysning om förbättring av gödning, jordens skötsel och bruk, ladugårdsskötsel, och boskapsavkastning. De förbättringar som kom till stånd är så gott som helt konsulenternas och lantmannaskolornas förtjänst i förening med böndernas energi. Samtidigt med allt detta kom slakterierna.

Kölby och några andra gårdar ägde kvarnar, där de malde böndernas egen säd. Det som skulle säljas kördes med häst till Kalmar ångkvarn för att malas. På Kölby kunde man mala sin säd ända till 20-talet, därefter på Binga. Kvarnen på Binga är nedlagd nu.

Fåravel har aldrig förekommit i trakten, men däremot har man haft svin och kreatur. Numera är det mest svin som uppföds på gårdarna, "svinfabriker".

Jorden här har i huvudsak bestått av åker, och skog finns det mycket litet av. Strax efter sekelskiftet slutade man upp med att låta jorden ligga i träda. Anledningen var naturligtvis att man ville driva ett mera intensivt jordbruk, och dessutom fick man vid den tiden gott om gödning. Cirkulationsbruk + träda har funnits så länge jag minns och hört talas om. det har inte förekommit några större förändringar i växtföljden förutom att rotfruktsodlingen upphört och raps tillkommit.

1904 el. -5 började Oliveplog användas här, något tidigare slätter-

ACC. N:R M. 16696:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

maskiner. Det var konsulenterna som rekommenderade dem. Utställningar var inte så värst frekventerade.

Postgång har inte funnits i Råby förrän 1910-talet. Tidigare fick man hämta tidningar och brev på posten.

Min far skjutsade litet för länsman och kronofogden så länge länsman bodde i närheten. Annars kunde skjuts bara hyras på gästgivaregården i Vassmolösa.

Skjutshåll eller några andra binärningar har inte funnits.

Jag vet bara en bonde som övergått till något annat yrke. Det var en lantbrukare, Sterner, som sålde sin gård 1910 för att börja sälja Ford-bilar.

Emigranterna på 1900-talet har varit få, men på 60-70-80-talen emigrerade många. Min närste grannes 2 söner emigrerade 1907, (den äldste), och 1910 (den yngste), Den yngre var jämnårig med mig, och åkte just när vi skulle mönstra ("men man kan väl inte skriva att han åkte för att han inte ville mönstra"). Han har nu jordbruk i amerika. Den äldste reste för att hälsa på en farbror och tjäna extra pengar.

Att hålla middagar utanför hemmet har man börjat med de senaste 10-talen. Numera har man dem på gästgivaregården i Vassmolösa eller hotellet i Trekanten. Att man upphörde att ha dem hemma är väl

ACC. N:R M. 16696:4.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

närmast en kostnadsfråga, hjälpen blev för dyr, och dessutom var det arbetsamt.

Folkskolan har inte genomgått någon större förändring förrän nu. I stort sett alla bondsöner gick, och går, i folkhögskolor och lantmannaskolor.

Väckelserörelser har inte funnits. Någon övertro har jag aldrig märkt. Man är religiöst lagda och tror på Luthers lära.

De kyrkliga vanorna har ändrats en smula. Förr skulle karlar sitta på en sida i kyrkan och kvinnor på den andra. Det hände att fruntimmer ibland satt på karlsidan, men aldrig en karl på fruntimmersbänkarna. Begravningsstederna är annorlunda nu. Förr hade man granar ute, och kistan på gårds^{planen} under begravningsdagen. Efter festen, ett stort kalas, skedde jordfästningen, och sedan skildes sällskapet vid kyrkan. Man blev inbjuden till begravningen genom bjudningskort. Sådana bjudningskort i "gamla stilen" förekommer fortfarande sporadiskt, men för det mesta sker begravning i stillhet. Efteråt har man kaffebjudning numera.

Dop skedde förr ofta i hemmen, men inte numera. Alla dessa förändringar har skett under 1900-talets första årtionden.